

Kritische discoursanalyse:
de strijd om jouw stem

LEERKRACHTENHANDLEIDING

Beste leerkracht

In deze leerkrachtenhandleiding vindt u:

1. Een algemene **inleiding** op de lessenreeks. Waarom is deze lessenreeks relevant? Hoe kwam ze tot stand?
2. De **leerplandoelen** die u kunt koppelen aan deze lessenreeks.
3. Een kort overzicht van de lessen en opdrachten in dit lespakket, met voorstel tot **timing** of tot alternatieve indelingen (als u bijvoorbeeld een ingekorte versie wil geven in uw les).
4. **Wetenschappelijke achtergrondinformatie** bij Critical Discourse Studies (CDS) en de Discourse-Historical Approach (DHA).
5. Het lesmateriaal, voorzien van enkele **opmerkingen in de kantlijn**.

1. Waarom discours op school?

Taal is niet zo onschuldig als we denken. Een krantenartikel, één uitspraak, één woord kan iemands status volledig veranderen, ten goede of ten kwade. Taal is dus veel meer dan spelling, grammatica en literatuur. **Taal is macht.** Wie het discours bepaalt, bepaalt hoe mensen denken, en hoe ze zich voelen.

Ook jongeren worden elke dag geconfronteerd met honderden berichten die hen proberen beïnvloeden. Bedrijven, publieke figuren en politici vechten elke dag een strijd uit via (sociale) media om de perceptie van jongeren voor zich te winnen.

Die strijd gebeurt vaak met heel doelbewuste communicatiestrategieën. Partijen spreken bijvoorbeeld af welke woorden ze consequent willen gebruiken om bepaalde groepen te benoemen. Een politicus in een praatprogramma weet op voorhand al exact wat hij zal zeggen en vooral **hoe hij het zal zeggen**. Dat discours wordt soms zelfs onbewust overgenomen door kijkers. Dat heb ik zelf al vaak genoeg gemerkt bij leerlingen of kennissen, die bijvoorbeeld bepaalde substantieven, beeldspraak, of wij/zij-discours overnemen van politici.

Zeker door sociale media en algoritmes zijn jongeren veel kwetsbaarder voor manipulatief taal- en beeldgebruik. Jonge mannen vervallen bijvoorbeeld soms in vrouwenhaat door in een bepaalde online community terecht te komen. Jonge vrouwen wordt dan weer vaak een negatief zelfbeeld aangeprezen. Door jongeren die mechanismen te laten herkennen, kunnen we hen kritischer maken en zo wapenen tegen manipulatie.

Nood aan een lespakket

Ik onderzocht zeven methodes Nederlands voor de derde graad in 2023/2024 om te zien of leerlingen al gewapend worden tegen manipulatief taalgebruik. Ik merkte dat in enkele methodes wel discours wordt geanalyseerd onder de noemer *framing*. Toch was ik van mening dat dit te oppervlakkig bleef. Welke concrete mechanismen zitten achter die framing?

Vanuit de UGent en de Nederlandse Taalunie bieden we daarom graag een lespakket aan op basis van de Critical Discourse Studies, en meer specifiek, de Discourse-Historical Approach. Die biedt een behapbare methode om discours te analyseren en te ontmaskeren. Voor meer achtergrond over CDS en de DHA, zie verder in deze handleiding.

Wie ben ik?

Dit lespakket is samengesteld door Simon Demoen, leerkracht Frans en Burgerschap op het Sint-Lievenscollege Humaniora in Gent, onder begeleiding van Prof. Dr. Ulrike Vogl en Prof. Dr. Pascale Hadermann, en met steun van de Universiteit Gent en de Nederlandse Taalunie.

Ik onderzocht tijdens mijn studie Taal- en Letterkunde aan de UGent het discours van enkele Vlaamse politieke partijen. Mijn masterproef ging over het socialemidiadiscours van N-VA over de Belgische staatsstructuur (2023).

In mijn Onderwijsonderzoeksproject onderzocht ik wat de meerwaarde zou zijn van Kritische Discoursanalyse in het middelbaar onderwijs. Vervolgens ontwikkelde ik tijdens mijn eerste schooljaar dit lespakket, testte ik het uit in mijn klassen, en paste ik het aan op basis van mijn eigen ervaringen (schooljaar 2024-2025).

2. Welke doelen behalen mijn leerlingen met deze lessenreeks?

Dit pakket is in principe ontwikkeld om te geven binnen het vak Nederlands in de derde graad doorstroomfinaliteit. Maar ook andere vakoverschrijdende doelen sluiten aan bij deze lessenreeks. Aan welke doelen wordt gewerkt? Ik geef hieronder enkele eindtermen en doelen weer van het Gemeenschapsonderwijs en Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Algemene Eindtermen

Eindtermen Burgerschap

07.01 De leerlingen reflecteren over de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin.

Eindtermen Digitale competenties

04.01 De leerlingen gebruiken doelgericht courante functionaliteiten van vergelijkbare toepassingen om digitale inhoud te creëren

Eindtermen Nederlands

02.01 De leerlingen bepalen het onderwerp, de hoofdgedachte en de hoofdpunten bij het doelgericht lezen en beluisteren van teksten.

02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

02.03 De leerlingen selecteren relevante informatie bij het lezen en beluisteren van teksten.

02.04 De leerlingen nemen notities bij het lezen en beluisteren van teksten.

02.06 De leerlingen spreken en schrijven doelgericht.

02.07 De leerlingen drukken zich creatief uit met taal.

02.08 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.

02.09 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in ter ondersteuning van informatieverwerking en communicatieve handelingen.

02.10 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

02.11 De leerlingen passen inzicht in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

02.12 De leerlingen passen inzicht in taalgebruik toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

02.13 De leerlingen analyseren het effect van taaluitingen, taalvariëteiten en talen op identiteitsvorming en sociale omgang.

02.15 De leerlingen analyseren hoe in literaire teksten betekenissen worden gecreëerd met narratieve, retorische, poëtische en theatrale structuren en technieken.

Eindtermen Sociaal-relatieve competenties

05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Generieke doorstroomcompetenties

01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhoud van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs Vlaanderen 2023

Doorstroomfinaliteit

LPD 11 De leerlingen analyseren het effect van taaluitingen, taalvariëteiten en talen op identiteitsvorming en sociale omgang.

LPD 12 De leerlingen passen inzicht in taalgebruik toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

effecten van multimediale elementen

Elementen van argumentatie: drogreden

LPD 13 De leerlingen passen inzicht in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Gevoelswaarde van woorden: connotatie en denotatie

Taalgebruik drogreden

effecten van multimediale elementen

Component moderne talen

LPD 23 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhoud van dit leerplan.

Taal en communicatiewetenschappen

LPD 16 De leerlingen analyseren de vorm en de inhoud van taaluitingen met betrekking tot

- de invloed van de context op de betekenis;
- impliciete en expliciete boodschappen;
- intentioneel en niet-intentioneel taalgebruik.

LPD 24 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhoud van dit leerplan.

Leerplandoelen Gemeenschapsonderwijs 2023

Basisvorming Doorstroom

WD3_01.01.01 01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.

BV3_02.05 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

- vormen van gelaagdheid
- perspectiefwisselingen

BV3_02.12 De leerlingen debatteren over maatschappelijke, sociale of ethische stellingen.

- retorische elementen

Subdoel 03 De leerlingen herkennen retorische elementen en passen ze toe.

Subdoel 04 De leerlingen herkennen en reageren adequaat op incomplete en valse argumentatie

BV3_02.13 02.11 De leerlingen passen inzichten in het taalsysteem toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

- betekenisrelaties
- gevoelswaarde van woorden: connotatie en denotatie

BV3_02.14 02.12 De leerlingen passen inzicht in taalgebruik toe ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

- effecten van multimediale elementen
- Elementen van argumentatie: drogredenen

BV3_02.16 02.13 De leerlingen analyseren het effect van taaluitingen, taalvariëteiten en talen op identiteitsvorming en sociale omgang.

- taal als factor van exclusie en inclusie

Burgerschapscompetenties

BV3_07.02 07.02 De leerlingen reflecteren over het relationele, gelaagde en dynamische karakter van identiteit.

- wij-zij-denken, sociale polarisatie (Beheersingsniveau evalueren)

BV3_07.04 07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

- framing-effect

BV3_08.06 08.06 De leerlingen analyseren kritisch historische bronnen met betrekking tot de bestudeerde periodes in functie van een historische vraag.

- retorische strategieën

3. Hoe ziet het lespakket eruit?

Het lespakket bestaat uit een bundel, goed voor een viertal lessen, en een onderzoeksopdracht. Uiteraard kan je dit zelf aanpassen of inkorten. De leerlingen hebben een laptop nodig bij de meeste lessen en bij de opdracht. Hieronder vind je een overzicht.

Bij de timing ga ik altijd uit van 45 minuten, zodat je 5 minuten speling hebt.

Inleiding: Overtuigen, een kunst

In deze inleidende les gaan we inductief te werk. Hoe zouden leerlingen een boodschap verspreiden? Uiteindelijk maken de leerlingen zélf een politiek socialemediabericht waarbij ze keuzes moeten maken in hun woord- (goede slogan) en beeldgebruik (krachtig beeld).

10 minuten: klasgesprek over politieke communicatie adhv bundel

5 minuten: leerlingen vullen fiche aan om zélf een bericht te maken

25 minuten: leerlingen ontwerpen een socialemediabericht op hun computer

⇒ *Dit kan je laten indienen en op een paar punten zetten*

5 minuten: als je merkt dat bijna iedereen klaar is, dan projecteer je enkele berichten van de klas en bespreek je. Waarom is dit overtuigend? Wat is hier zo sterk aan?

Les 1: de macht van taal en beeld

In deze les analyseren we 2 politieke socialemediaberichten, ontdekken we het begrip discours en werpen we een blik op niet-politiek discours.

20 minuten: analyse van tegenstellingen in berichten Vlaams Belang en Vooruit.

- *één bericht klassikaal,*
- *één bericht individueel/per 2, nadien klassikaal overlopen*

5 minuten: theoretisch kader over discours

20 minuten: groepjes bespreken één niet-politiek bericht, en presenteren vervolgens voor de klas

De kans is aanwezig dat je in deze les nog wat tijd over hebt.

Weinig tijd over => bespreek klassikaal enkele berichten op de Instagrampagina van Vlaamse of internationale politieke partijen, of laat leerlingen Bingo spelen met de bingokaart op pagina 2.

Veel tijd over => begin al met les 2.

Les 2: overtuigen for dummies

In deze les worden leerlingen expert van één discursieve strategie. Groepen onderzoeken nominalisatie, predicatie of intensificatie/mitigatie. Aan het einde van de les leggen de leerlingen hun kennis samen.

5 minuten: instructie

25 minuten: expertgroepen van 2 of 3 onderzoeken een strategie

10 minuten: nieuwe groepen met minstens één expert per strategie leggen aan elkaar de strategieën uit en vullen het kader aan (definities + voorbeelden)

5 minuten: klassikaal overlopen van definities en voorbeelden

Les 3: wij, wie? & Les 4: Waarom? Daarom!

In deze laatste les behandelen we klassikaal de laatste twee strategieën: perspectivering en argumentatie. Dit aan de hand van een video en enkele oefening.

20 minuten: perspectivering (klassikaal)

20 minuten: argumentatie (deels klassikaal)

5 minuten: opdracht uitleggen

Alternatieve indelingen

Als je de lessenreeks wil inkorten, dan stel ik volgende wijzigingen door.

3 lessen: laat de laatste les vallen. Strategieën “perspectivering” en “argumentatie”.

2 lessen: laat de 2de en 4de les vallen.

1 les: geef enkel de 3de les (waarbij leerlingen drie strategieën onderzoeken en aan elkaar presenteren)

Opdracht: wetenschappelijke paper

Om deze lessenreeks te evalueren, heb ik niet gekozen voor een toets, maar voor een **wetenschappelijke paper**. Leerlingen stellen een onderzoeksvraag op – “Welke taal gebruikt X om te spreken over Y?” – en beantwoorden die aan de hand van de vijf discursieve strategieën van de DHA.

Mijn timing was als volgt:

2 lessen: onderzoeksvraag bepalen, data verzamelen, data analyseren

3 lessen: paper uitschrijven

Ik heb mijn leerlingen dit volledig in de les laten schrijven. Zo kon ik hen optimaal begeleiden in het schrijfproces. Als je de tijd niet hebt om dit in de les te doen, dan kan je 2x een tussentijdse schrijffles voorzien, met genoeg tijd ertussen zodat de leerlingen er thuis ook aan kunnen werken.

Ik vroeg mijn leerlingen om een minimale word count van 1200 woorden. Dat bleek een vrij goed getal te zijn voor deze paper. Eén leerling diende iets in van 800 woorden dat inhoudelijk en structureel ook in orde was, dus als je de word count liever wat lager legt, dan kan dat.

Ik vroeg mijn leerlingen om de structuur van een wetenschappelijke paper te hanteren, weliswaar verkort (zie opdracht).

Ik liet mijn leerlingen vrij om individueel of per 2 te werken, maar dat raad ik niet meer aan. Duopapers brengen veel problemen met zich mee: leerlingen raken sneller afgeleid, leerlingen verdelen het werk waardoor er geen samenhang is, leerlingen verdelen het werk op een oneerlijke manier... Ik had ook een hogere word count opgelegd voor duopapers, wat ten koste ging van de kwaliteit. **Ik raad aan om de paper individueel te laten schrijven.**

Evaluatie: **valueer** niet enkel het eindresultaat, maar **ook het proces**. Geef een tussentijdse deadline op waarop ze het **Excelbestand met verzamelde en geannoteerde data** moeten indienen en zet dat op een paar punten op het rapport. Klik op één van de links in het Excelbestand als je twijfelt of de data wel kloppen.

Verbeteren doe je best met een rubric (zie document). Ik werkte met Microsoft Teams omdat je daar heel makkelijk kan quoteren met een rubric.

Tip: Voorzie genoeg tijd om deze papers te verbeteren. Mijn leerlingen moesten de papers indienen tegen de paasvakantie, zodat ik ze in de paasvakantie kon verbeteren.

Creatieve opdracht: Bingokaart

Nadat de leerlingen een discours hebben geanalyseerd, is er ook nog de kritische component (de “C” dus van CDS). CDS-onderzoekers geloven namelijk dat kritische discoursanalyse verder moet gaan dan analyseren en bestuderen: net zoals discours een impact heeft op de maatschappij, moet ook discoursanalyse ingezet worden als wapen om de maatschappij te veranderen. “Social theory should be oriented toward critiquing and changing society as a whole, in contrast to traditional theory oriented solely to understanding or explaining it.” (Wodak & Meyer 2016:6-7)

Daarom kan je leerlingen een bingokaart laten maken, en die bingokaarten ophangen in een lokaal of een gang. Zo zien andere leerlingen van de school die bingokaarten ook, en gaan ze indirect ook nadenken over communicatiestrategieën van politieke partijen. Op die manier wapen je niet alleen je eigen leerlingen, maar ook andere leerlingen tegen manipulatief discours!

Laat leerlingen een grid maken in Canva of Word (3x3, 4x4 of 5x5, afhankelijk van hun aantal resultaten). In elk vakje plaatsen ze een discursieve strategie uit het onderzochte discours. Tot slot zorgen ze voor een mooie lay-out en een beetje context, zodat het duidelijk is wat die bingo voorstelt.

Evaluaties

Hier nog eens een overzicht van de evaluaties die je aan deze lessenreeks kunt koppelen:

1. Politiek Instagrambericht
2. Excelbestand met geannoteerde data
3. Paper discoursanalyse
4. Creatieve opdracht: bingokaart

Je kan deze lessenreeks ook evalueren met een toets. Daarbij kan je leerlingen vragen om een bepaalde tekst of een bepaald socialemediabericht te analyseren volgens de 5 discursieve strategieën. Dit kan ook een luistertoets zijn waarbij je een video laat zien.

4. Wetenschappelijke literatuur

Discourse-Historical Approach? Critical Discourse Studies? Als u deze lessenreeks geeft, wilt u misschien toch wat meer informatie. Daarvoor raad ik twee artikels aan: een algemeen artikel over CDS van Wodak & Meyer (2016), en een artikel uit hetzelfde tijdschrift over de DHA van Reisigl & Wodak (2016). De samenvatting vind je hieronder. Dit is een herwerkte versie van de literatuurstudie van mijn masterproef.

Het wat en waarom van Critical Discourse Studies: Wodak & Meyer (2016)

CDS bestaan al zeer lang. Dat bewijst deze definitie van Jürgen Habermas uit 1967:

CDS can be defined as fundamentally interested in analysing hidden, opaque, and visible structures of dominance, discrimination, power and control as manifested in language. In other words, CDS aim to investigate critically social inequality as it is expressed, constituted, legitimized, and so on, by language use (or in discourse). (Habermas 1967:259)

CDS focussen dus op de **relatie tussen taal en macht**. Taal creëert ongelijkheid, rechtvaardigt het, en houdt het in stand. Het doel van CDS is om die relatie te deconstrueren en te analyseren. (Wodak & Meyer 2016:4)

Het is echter niet zo dat een onderzoeker die een kritische discoursanalyse wil uitvoeren, per definitie een discours selecteert dat hij als “negatief” ervaart. Elk politiek discours kan onderworpen worden aan een kritische analyse omdat elk discours met taal iets wil bereiken. **CDS-onderzoekers zijn geïnteresseerd in de manier waarop discours machtsmisbruik voortbrengt, maar ook hoe discours ingezet wordt tégen machtsmisbruik.** (Wodak & Meyer 2016:2-3, 9)

Wodak & Meyer omschrijven CDS als een heterogene “school” (Nederlands: school of stroming) of als een paradigma, met uiteenlopende methodologische en theoretische benaderingen (2016:5). Van Dijk, die gezien wordt als de grondlegger van het CDS-netwerk, spreekt van een “*shared perspective*” in het beste geval. (1993:131)

Binnen dat gemeenschappelijke perspectief delen Wodak & Meyer een gangbare definitie van discours, die de term karakteriseert als “social practice”:

CDS see discourse - language use in speech and writing - as a form of 'social practice'. Describing discourse as social practice implies a dialectical relationship between a particular discursive event and the situation(s), institution(s) and social structure(s), which frame it: The discursive event is shaped by them, but it also shapes them. [...] (Fairclough and Wodak 1997:258)

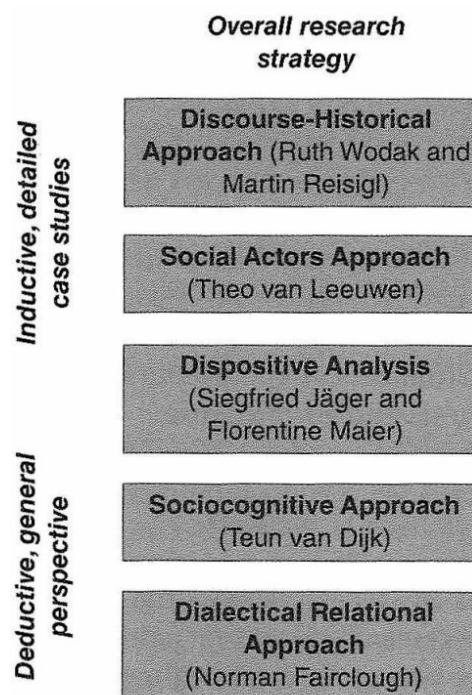
De relatie tussen discours en context is dus wederkerig: ze beïnvloeden elkaar.

Critical Discourse Studies (CDS), of Kritische Discoursanalyse (KDA), is een stroming binnen de Discoursanalyse die discours op een kritische manier benadert. Bij de Frankfurt School betekent het dat *“social theory should be oriented toward critiquing and changing society as a whole, in contrast to traditional theory oriented solely to understanding or explaining it.”* CDS-onderzoekers geloven dus dat niet alleen discours op zich, maar ook discoursanalyse een impact kan hebben op de maatschappij. (Wodak & Meyer 2016:6-7)

Binnen de CDS bestaan uiteenlopende methodologische benaderingen. In figuur 1 zijn de voornaamste benaderingen te zien, waaronder de Discourse-Historical Approach (Reisigl & Wodak), die we in de lessenreeks gebruiken.

Wodak & Meyer schrijven ook dat dataverzameling bij CDS niet volgens een vast stramien hoeft te verlopen.

“data collection is not considered to be a specific phase that must be completed before the analysis can be conducted: after the first data collection one should perform first pilot analyses, find indicators for particular concepts, expand concepts into categories and, on the basis of these first results, collect further data (theoretical sampling). In this procedure, data collection is never completely concluded nor excluded, and new questions may always arise that require new data or re-examination of earlier data.” (Wodak & Meyer 2016:21)

Figuur 1 (ontleend aan Wodak & Meyer 2016:18)

De Discourse-Historical Approach als handvat: Reisigl & Wodak (2016)

Eén van de benaderingen binnen de stroming van de CDS is de Discourse Historical Approach (DHA). De DHA werd ontwikkeld om antisemitisch discours te analyseren in de Oostenrijkse presidentsverkiezingen van 1986. (Reisigl & Wodak 2016:31-32)

Concreet gaat men bij de DHA uit van vijf discursieve strategieën:

Nominatie: hoe wordt verwezen naar personen, objecten en processen?

(vooral zelfstandige naamwoorden)

Predicatie: welke karakteristieken en kwaliteiten worden toegeschreven aan personen, objecten en processen?

(vooral adjectieven & beeldspraak)

Argumentatie: welke argumenten worden gebruikt in het discours?

(argumenten & drogredenen)

Perspectivering: vanuit welk perspectief wordt het discours gevoerd?

(vooral persoonlijke & bezittelijke voornaamwoorden)

Intensificatie & mitigatie: worden de uitingen uitvergroot of net afgezwakt?

(vooral bijwoorden, adjectieven, stijlfiguren zoals retorische vraag en hyperbool)

Strategy	Objectives	Devices
NOMINATION	discursive construction of social actors, objects, phenomena, events, processes and actions	<ul style="list-style-type: none"> membership categorization devices, deictics, anthroponyms, etc. tropes such as metaphors, metonymies and synecdoches (<i>pars pro toto</i>, <i>totum pro parte</i>) verbs and nouns used to denote processes and actions, etc.
PREDICATION	discursive qualification of social actors, objects, phenomena, events, processes and actions (positively or negatively)	<ul style="list-style-type: none"> (stereotypical) evaluative attributions of negative or positive traits (e.g. in the form of adjectives, appositions, prepositional phrases, relative clauses, conjunctive clauses, infinitive clauses and participial clauses or groups) explicit predicates or predicative nouns/adjectives/pronouns collocations comparisons, similes, metaphors and other rhetorical figures (including metonymies, hyperboles, litotes, euphemisms) allusions, evocations, presuppositions/implicatures, etc.
ARGUMENTATION	justification and questioning of claims of truth and normative rightness	<ul style="list-style-type: none"> topoi (formal or more content-related) fallacies
PERSPECTIVIZATION	positioning the speaker's or writer's point of view and expressing involvement or distance	<ul style="list-style-type: none"> deictics direct, indirect or free indirect speech quotation marks, discourse markers/particles metaphors animating prosody, etc.
INTENSIFICATION OR MITIGATION	modifying (intensifying or mitigating) the illocutionary force and thus the epistemic or deontic status of utterances	<ul style="list-style-type: none"> diminutives or augmentatives (modal) particles, tag questions, subjunctives, hesitations, vague expressions, etc. hyperboles or litotes indirect speech acts (e.g. question instead of assertion) verbs of saying, feeling, thinking, etc.

(Reisigl & Wodak 2016:33)

Reisigl en Wodak formuleren vervolgens acht stappen die idealiter worden gevolgd bij een Discourse-Historical Analysis. Ik schrijf de stappen hier zo kernachtig mogelijk neer; zie Reisigl & Wodak (2016:34) voor een complete neerslag van het stappenplan.

Literatuuronderzoek

Dataverzameling

Dataselectie

Onderzoeksvraag & hypotheses

Kwalitatieve pilootanalyse

Gedetailleerde case studies

Formulering van kritiek: interpretatie van resultaten met verwijzing naar de drie dimensies van kritiek

Toepassing van resultaten: indien mogelijk, met sociale impact

De “drie dimensies van kritiek” waarnaar wordt verwezen in stap 7, zijn niet eigen aan CDS of DHA an sich, maar zijn ontleend aan de bredere “Critical Theory”.

'Text or discourse immanent critique' aims to discover inconsistencies, (self)- contradictions, paradoxes and dilemmas in text-internal or discourse-internal structures.

'Socio-diagnostic critique' is concerned with uncovering the - particularly latent - persuasive or 'manipulative' character of discursive practices. Here, we rely on our contextual knowledge and draw on social theories and other theoretical-models from various disciplines to interpret discursive events.

Future-related prospective critique seeks to improve communication (e.g. by elaborating guidelines against sexist language use or by reducing 'language barriers' in hospitals, schools and so forth).

(Reisigl & Wodak 2016:25)

Bibliografie

Reisigl, M. (2016). The discourse-historical approach. In The Routledge handbook of critical discourse studies (pp. 44-59). Routledge.

Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). Methods of critical discourse studies. Sage.

Kritische discoursanalyse: de strijd om jouw stem

Naam:

Klas:

Politieke Instagram-bingo!

Wie vindt als eerste vijf op een rij?

"aanval"	Foto: lachende politicus	"Dankzij ons..."	"onze mensen"	Poging om hip en jong over te komen
Spannende achtergrond- muziek	"te veel regeltjes"	"verhaal"	"toekijken/ niks doen"	vergezochte beeldspraak
"Meer van hetzelfde"	"ambitie/ ambitieuus"	"strijden"	"werkende klasse"	"solidariteit"
"enkel wij.../alleen met ons..."	Foto: politieke tegenstander in zwart-wit of gefotoshopt	"moed(ig)"	Reactie: 	"keihard werken"
Zelfgemaakte meme	"waanzin"	"belonen/ straffen"	enge stockfoto	Foto: politicus tussen gewone burgers

Met opmerkingen [SD1]: Dit is een extraatje. Als een leerling vroeger klaar is met een bepaalde opdracht, kan je hem "bingo" laten spelen met discours van Vlaamse politieke partijen op sociale media.

Met opmerkingen [SD2R1]: Dit is eveneens een voorbeeld voor de creatieve opdracht op het einde van de lessenreeks.

Met opmerkingen [SD3R1]: Ik maakte deze bingo op basis van de Instagrampagina's van PVDA, Groen, Vooruit, CD&V, Open VLD, N-VA en Vlaams Belang.

Inleiding: overtuigen, een kunst

1. I have a dream

a. Als je één iets kon veranderen op school, wat zou je dan voorstellen?

- ☐ meer groen op de speelplaats
- ☐ gsm's toegestaan op school / gsm's verboden op school
- ☐ uniform invoeren / afschaffen
- ☐ het vak ..... afschaffen / invoeren
- ☐ Eigen voorstel: .....

b. De hele school stemt volgende week over jouw voorstel. Jij wil zo veel mogelijk leerlingen overtuigen om vóór jouw voorstel te stemmen. Welke optie kies je?

- ☐ posters ophangen
- ☐ leerlingen één voor één overtuigen op de speelplaats
- ☐ berichten op sociale media
- ☐ bericht op Smartschool naar de hele school
- ☐ anders: .....

c. Waarom kies je die optie?

Een Smartschoolbericht is de snelste en makkelijkste manier om je doelpubliek aan te spreken.

Posters kunnen – met de juiste slogan en het juiste beeld – heel goed een boodschap overbrengen

2. Overtuigen op grote schaal

a. Als je één iets kon veranderen in Vlaanderen, wat zou je dan voorstellen?

b. Heel Vlaanderen stemt volgende week over jouw wetsvoorstel. Je wil zo veel mogelijk stemgerechtigde Vlamingen overtuigen om vóór jouw voorstel te stemmen. Welke optie kies je?

- ☐ posters ophangen
- ☐ van deur tot deur gaan en Vlamingen één voor één overtuigen
- ☐ berichten op sociale media
- ☐ interview in de media (TV en kranten)
- ☐ anders: .....

c. Koos je voor een andere aanpak dan op school? Waarom?

Met sociale media kan je vrij gericht een bepaald doelpubliek aanspreken. Je kan een boodschap duidelijk en snel overbrengen.

Ook reguliere media hebben een groot bereik en een grote invloed.

Met opmerkingen [SD4]: Geef leerlingen kort de tijd om a, b en c individueel/per 2 in te vullen, overloop dan klassikaal.

Met opmerkingen [SD5]: Leerlingen kiezen zelf een voorstel.

Met opmerkingen [SD6]: Hier zijn meerdere opties mogelijk. Het meest logisch lijkt mij: posters ophangen, en berichten op Smartschool.

Met opmerkingen [SD7]: Geef leerlingen opnieuw kort de tijd om a, b en c in te vullen. Overloop dan klassikaal.

Met opmerkingen [SD8]: Hier zijn sociale media de meest voor de hand liggende optie.

3. Klasesprek: politiek op je scherm

- Zie je soms politieke advertenties op sociale media? Van welke partijen/politici het vaakst?
- Wat vind je daarvan? Begrijp je dat partijen geld uitgeven aan dat soort advertenties? Wordt jouw mening soms beïnvloed door dat soort berichten?
- Wat is er belangrijk bij een politieke advertentie? Welke berichten zijn het meest doeltreffend? *Berichten met een duidelijke foto, met een krachtige en korte slogan.*

Met opmerkingen [SD9]: Minderjarige leerlingen krijgen niet overdreven véél politieke advertenties te zien. Zeker niet buiten verkiezingsperiodes.

Met opmerkingen [SD10R9]: Aanrader: laat bij dit klasesprek enkele voorbeelden zien. Open een website zoals Instagram, ga naar een account van een Vlaamse politieke partij die jouw leerlingen noemen en bespreek.

4. Online overtuigen, kan jij het?

Ontwerp een Instagrambericht waarin je mensen overtuigt om vóór een bepaald voorstel te stemmen. Vul onderstaande fiche aan in groepjes van 2 of 3 en gebruik hem als basis.

Met de zoekterm “fake Instagram post” vind je verschillende websites om makkelijk een Instagrambericht op te stellen.

Om een afbeelding met tekst te creëren, kan je Canva gebruiken. Canva heeft specifieke sjablonen voor Instagramberichten.

Als je klaar bent, download of screenshot je bericht dan, en deel met de leerkracht via .....

Met opmerkingen [SD11]: Zeg dat je leerlingen éérs de fiche invullen. Pas daarna krijgen ze toestemming van jou om hun laptop erbij te nemen en het bericht ook effectief te ontwerpen. Dit moet tijdens de les af zijn.

Met opmerkingen [SD12R11]: “Groepjes van 2 of 3” was bij mij oké. Je kan er ook voor kiezen om dit individueel te laten maken.

Op welk niveau is het voorstel?	☐ voorstel op schoolniveau ☐ wetsvoorstel op gemeentelijk niveau ☐ wetsvoorstel op Vlaams of federaal niveau
Welk voorstel?	....
Welk Instagram-account plaatst het bericht? (politieke partij, persoonlijk...)	.....
Wat wil je in de tekst schrijven?	....
Wat moet aanwezig zijn op de afbeelding (foto, tekst...)? Ga je de foto bewerken?	....

Met opmerkingen [SD13]: Je kan deze stippelijntjes vooraf invullen, of je kan tijdens de les aan je leerlingen vragen om dit in te vullen. Je kan dit bijvoorbeeld laten uploaden op Teams of op Smartschool, en op 5 punten zetten.

Met opmerkingen [SD14]: In mijn klas koos ongeveer de helft een voorstel op schoolniveau. Het invoeren van schooluniformen was het meest gekozen voorstel.

Bekijk nu de verschillende Instagramberichten met de klas. Welk bericht vind jij het meest overtuigend? Waarom is het zo overtuigend? Welk bericht overtuigt jou het minst en waarom?

Met opmerkingen [SD15]: In de laatste vijf minuten projecteer je enkele ingezonden berichten. Je kan eventueel handen laten opsteken om te stemmen over het meest overtuigende bericht. Vervolgens kan je die leerlingen vragen wat ze zo overtuigend vinden aan dat bericht.

Met opmerkingen [SD16R15]: Stel ook gerichte vragen over strategieën die leerlingen onbewust hebben toegepast. “Waarom kozen jullie voor deze foto? Waarom voor deze slogan?”

Les 1: de macht van taal en beeld

1. Woord of wapen?

a. Bekijk het Instagrambericht. Wat valt op qua taal? Wat valt op qua beeld?

b. In het bericht wordt een tegenstelling weergegeven. Welke? Welke woorden worden gebruikt? Schematiseer de tegenstellingen

Zwijgen	vs.	Spreken
Wegkijken	vs.	Actie (geïmpliceerd)
Vlaanderen van hen	vs.	Vlaanderen van ons
Zij	vs.	Wij
Ongecontroleerde massamigratie	vs.	Minder migratie

c. Hoe wordt "migratie" benoemd en gekarakteriseerd?

Ongecontroleerde massamigratie

d. Bespreek het beeld. Wat zie je? Op welke manier is het beeld gefotoshopt? Waarom?

Er is bewust gekozen voor foto's waarop politieke tegenstanders een arrogante of bedrukte uitstraling hebben. De foto's zijn ook nog eens zwart-wit gemaakt. Dit in tegenstelling met de kleurenfoto die de stem van het Vlaams Belang vertegenwoordigt. Politieke tegenstanders worden dus afgebeeld als kil en kwaadaardig.

Met opmerkingen [SD17]: Dit bericht doe je best volledig klassikaal.

Met opmerkingen [SD18]: Aan bord! Er zijn soms meerdere opties mogelijk, dus schrijf de analyse van jouw leerlingen aan bord en laat hen meenoteren.

e. Bekijk onderstaand bericht. Wat valt op qua taal? En qua beeld?

De enige nuttige stem, is een stem op Vooruit

DS

Vooruit-voorzitter Depraetere: "Wij zijn de enigen die sterk genoeg zijn om de extremen uit de regering te houden"

Het is ~~vooruit~~ Of het is achteruit Kies maar.

vooruit.nu • Volgen

vooruit.nu Vooruit strijdt voor uw koopkracht, voor uw zorg en voor de toekomst van onze kinderen en jongeren.

Laat uw stem niet verloren gaan. Kies Vooruit. Alleen wij kunnen verhinderen dat we na 9 juni wakker worden in een extreemrechtse nachtmerrie.

22 w.

Voor jou

Samen sterk 🙌❤️

22 w. Reageren

303 vind-ik-leuks

27 mei

Een opmerking toevoegen...

Plaatsen

Met opmerkingen [SD19]: Deze oefening kan je per 2 laten voorbereiden, om vervolgens klassikaal te overlopen.

f. Ook hier is een tegenstelling aanwezig. Welke? Schematiseer de tegenstelling.

Vooruit	vs.	Andere partijen
Enige nuttige stem	vs.	Verloren stem
Wij, uw, onze	vs.	Zij, hen, hun
verhinderen	vs.	Kunnen niet verhinderen
Strijden voor koopkracht, zorg, toekomst	vs.	Extreemrechtse nachtmerrie
Vooruit	vs.	Achteruit

Met opmerkingen [SD20]: Ook dit doe je best aan bord.

g. Hoe belangrijk is taal voor een politieke partij? Hoe bewust denk je dat politieke partijen omgaan met hun woord- en beeldgebruik?

Zeer belangrijk. Politici denken zeer goed na welke woorden en foto's ze zullen gebruiken.

h. Naast politici: wie of wat gaat nóg bewust om met woord- en beeldgebruik?

Bedrijven (reclame), publieke figuren

2. Wat is discours?

Communicatie is ontzettend belangrijk voor o.a. bedrijven, politieke partijen en publieke figuren. Daarom denken zij altijd heel goed na over wat ze communiceren, en vooral h   ze dat communiceren. Ze volgen vaak dus een bewuste, afgesproken **communicatiestrategie**. Over elk woord, elk beeld wordt nagedacht, voor het naar buiten komt.

De communicatie van een bepaalde instantie over een bepaald onderwerp, noemen we **discours**.

In theorie kan elke tekst discours zijn. Ook een gesprek met vrienden of familie kan discursieve elementen bevatten. Voor deze lessen kunnen we het als volgt samenvatten:

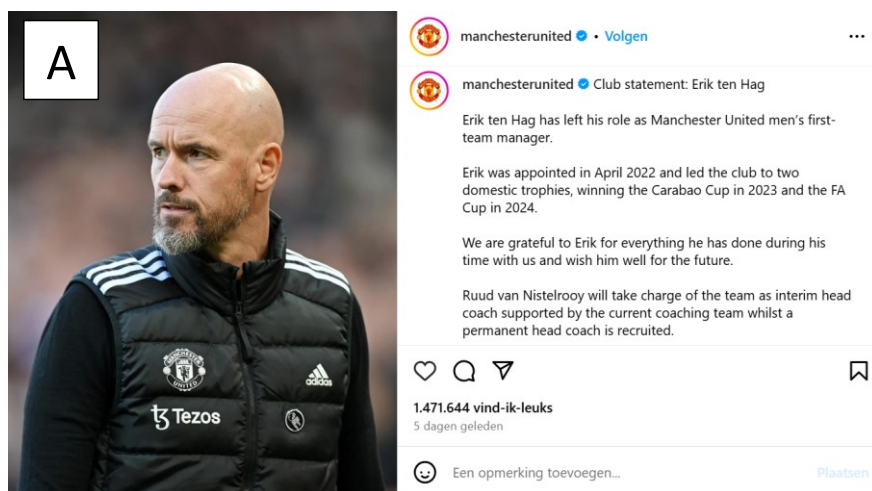
Discursieve teksten zijn teksten die het beeld van de lezer of luisteraar over iets (proberen) beïnvloeden.

- a. Bestudeer één van onderstaande teksten. Zijn deze teksten discursief? Waarom? Welk beeld krijg je als lezer of luisteraar? Presenteer jullie bevindingen voor de klas.

Met opmerkingen [SD21]: Geef elke bank de tijd om één van deze drie berichten te bestuderen.

Je kan ze zelf indelen door te zeggen: deze rij doet A, deze rij doet B, deze rij doet C. Je kan leerlingen ook laten kiezen welk bericht zij willen bespreken.

Je kan dit klassikaal overlopen, of je kan een duo naar voor laten komen om hun bericht voor de klas te presenteren.

Dit is zeker een discursieve tekst. Voetbalclub Manchester United ontslaat zijn trainer en verwoordt dat op een positief klinkende manier. “He has left his role” is iets geheel anders dan “we’ve fired him”. De club benadrukt ook de positieve verwezenlijkingen, bedankt de trainer en wenst hem succes. Ze kiezen ook een neutrale foto. Op deze manier straalt de club een zekere klasse uit en sluiten ze dit hoofdstuk klassevol af.

Stel je het omgekeerde voor: een bericht vol scheldwoorden waarin de club zegt “he’s finally gone”. Dat geeft uiteraard een heel ander beeld over de cultuur van de club.

Elke vorm van communicatie van een groot bedrijf – zoals een voetbalclub – is dus eigenlijk discoursief.

Dit is zeker een discursieve tekst. Coca Cola denkt uiteraard zeer goed na over het woord- en beeldgebruik in zijn reclames. Ze laten een sportieve jonge vrouw zien die cola drinkt tijdens het sporten, waardoor de lezer denkt “cola is gezond” of “cola is een sportdrank”. Ze ziet er ook gelukkig uit, waardoor je denkt “als ik cola drink, zal ik ook blij zijn”. Ook slogans als “taste the feeling” en “#bemorelime” zijn door de marketeers van Coca Cola bedacht om de lezer te beïnvloeden.

Reclame is dus een zeer duidelijk voorbeeld van discours.

So Sorry.

Logan Paul
23,6 mln. abonnees

Abonneren

1,7 mln.

Delen

Ook publieke figuren, zoals acteurs en influencers, denken goed na over hun woord- en beeldgebruik om hun publiek te beïnvloeden. Wanneer iemand een “apology video” opneemt, kiest hij meestal een sobere achtergrond en kijkt hij recht in de camera om zo oprecht mogelijk over te komen.

De specifieke zin “I’ve made a severe and continuous lapse of my judgment” is bewust een heel omslachtige en abstracte formulering zodat je als kijker vergeet wat hij nu eigenlijk heeft misdaan.

Communicatie van publieke figuren is dus eveneens een goed voorbeeld van discours.

Met opmerkingen [SD22]: Influencer Logan Paul nam bovenstaande video op in 2018, nadat hij in Japan een onbekende man had gefilmd die zichzelf had opgehangen aan een boom.

Les 2: overtuigen for dummies

1. Wat is discoursanalyse?

In de vorige les leerde je de term “discours”. Weet je nog wat daarmee wordt bedoeld?

Eigen definitie van leerlingen obv vorige les

Teksten die het beeld van de lezer of luisteraar over iets proberen beïnvloeden.

Sinds vorige eeuw proberen wetenschappers discours te ontleden. Wat is het effect van dit woord? Wat is het effect van dit beeld? Die wetenschappers doen aan **discoursanalyse**.

Binnen discoursanalyse bestaat er ook zoiets als de **kritische discoursanalyse** (*Critical Discourse Studies* of CDS). Dat is een tak die discours op een kritische manier benadert. Voor die onderzoekers zijn taal en macht twee kanten van dezelfde munt. Ze onderzoeken hoe taal machtsmisbruik in stand houdt, maar ook hoe taal ingezet wordt tegen machtsmisbruik.

In deze lessen zullen we discours analyseren volgens de **Discourse Historical Approach** (DHA) van Reisigl & Wodak (2016). Die werd ontwikkeld om antisemitisch discours te analyseren in de Oostenrijkse presidentsverkiezingen van 1986. Het is een benadering binnen de stroming van de CDS.

Volgens de Discourse Historical Approach bestaan er vijf discursieve strategieën: nominalisatie, predicatie, argumentatie, perspectivering, en intensificatie/mitigatie. Daarmee kan je politiek taalgebruik ontmaskeren. En dat is wat jullie vandaag gaan doen!

Maak **groepjes**. De leerkracht wijst aan elk groepje een strategie toe die jullie gaan onderzoeken en presenteren. Nadien vullen jullie per groepje het kader op de volgende pagina aan.

Strategie A: nominalisatie	
Strategie B: predicatie	
Strategie C: intensificatie & mitigatie	

Strategie D: perspectivering	Volgende les
Strategie E: argumentatie	

Met opmerkingen [SD23]: In deze les onderzoeken leerlingen 3 van de 5 discursieve strategieën die onderscheiden worden door Reisigl & Wodak.

Met opmerkingen [SD24]: Zie verder in deze leerkrachtenhandleiding voor meer achtergrond bij CDS en DHA.

Met opmerkingen [SD25]: Deze les is gebaseerd op de jigsaw-werkvorm. Verspreid de strategieën goed over de drie groepjes. Elk groepje krijgt ongeveer 25 minuten om één strategie goed te doorgonden op basis van het materiaal en de vragen goed te beantwoorden. Ongeveer evenveel leerlingen moeten nominalisatie hebben, predicatie, en intensificatie/mitigatie.

Met opmerkingen [SD26R25]: Het laatste kwartier vorm je nieuwe groepjes zodat elke strategie vertegenwoordigd is in elk groepje. De leerlingen lichten de strategieën toe adhv voorbeelden uit de bundel en schrijven samen met hun groepsgenoten een definitie op op de volgende pagina.

Overzicht: discursieve strategieën

Tijdens de lessenreeks vullen jullie dit overzichtskader aan. Vul het goed aan, want je hebt het nodig voor de opdracht!

Met opmerkingen [SD27]: De eerste drie rijen vullen de leerlingen zelf aan tijdens deze les. Als je tijd over hebt, kan je dit schematisch en kort aan bord brengen. Je kan dit ook achteraf als verbetersleutel online zetten wanneer leerlingen aan hun paper beginnen.

Strategieën	Eigen definitie	Voorbeelden
A. Nominalisatie	<i>Nominalisaties zijn benamingen die gegeven worden aan iets of iemand. Vaak wordt er gekozen voor een woord met een positieve of negatieve connotatie, om zo het beeld over iets of iemand te veranderen. Nominalisaties zijn dus doorgaans substantieven.</i>	<i>Maak van armoede geen “verdienmodel.” (pvda 2025) “De Vlaming”</i>
B. Predicatie	<i>Predicaties zijn voornamelijk werkwoorden, adjectieven en beeldspraak. Je kan iemand een negatief of positief predicaat geven.</i>	<i>Abortus is “spelen met het menselijk leven”</i>
C. Intensificatie (<-> mitigatie)	<i>Intensificatie is iets groter of intenser voorstellen dan het eigenlijk is. Dit kan met taal of met beeld. Framing is vaak een voorbeeld van intensificatie: als je een bepaald “frame” wil ophangen van iets, dan kies je best een overdreven voorstelling. Mitigatie is het tegengestelde: je gaat iets minder erg voorstellen dan het is.</i>	<i>Intensificatie: Woorden zoals “absoluut”, “zeer”, “enorm”. Confronterende of shockerende uitspraken. Sterke beelden die een boodschap harder doen binnenkomen. Mitigatie: Alexander De Croo mitigeerde de slechte peilingen in aanloop naar de verkiezingen van 2024. “1000 Vlamingen is niet representatief.” Vaak gaan partijen een bepaald probleem niet benoemen, of zelfs ontkennen. Ook dat is een vorm van mitigatie.</i>
D. Perspectivering	<i>Het gebruik van persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden (ons, wij, zij, etc.) om een in-group (iedereen die bij ons hoort) en een out-group (wie niet bij ons hoort) te creëren.</i>	<i>Eerst onze mensen => wie zijn “onze” mensen? De betekenis van deiktische woorden (zoals wij of onze) is namelijk heel erg contextafhankelijk, en moet door de ontvanger van de boodschap zelf ingevuld worden. “Zo kan een binaire tegenstelling worden gesuggereerd zonder dat men zelfs duidelijk hoeft aan te geven waar de scheidingslijn tussen de twee groepen ligt”(Harder 2018:41)</i>
E. Argumentatie	<i>Het gebruik van échte of valse argumenten (drogredenen) om de lezer of luisteraar te overtuigen. Dit is de enige inhoudelijke strategie (wat zegt de politicus?) De andere vier strategieën zijn puur vormelijk (hoe zegt de politicus dat?</i>	<i>Drogreden: “abortus kan niet tot in het oneindige” (CD&V) Dit is de drogreden van de stroman: niemand wil abortus “tot in het oneindige”.</i>

Met opmerkingen [SD28]: Deze twee rijen vul je klassikaal in in de volgende les.

A. Nominalisatie: hoe worden dingen benoemd?

a. Nominalisatie gaat over substantieven (= zelfstandige naamwoorden). Bekijk onderstaande berichten.

de_nva Eu 'Migratie moet je genuanceerd bekijken. Succesverhalen van nieuwkomers moeten we vieren, maar er loopt veel mis. De open asielgrens vandaag moeten we bestrijden', zegt @thoofrancken1.

(Beelden: @vrt.be)

•

#EersteKeus #asiel #migratie

5 w.

- b. Bekijk het bericht van Groen. Welk substantief gebruikt Groen om te spreken over bedrijven? Welk effect heeft dat?

Vervuilers: bedrijven worden herleid tot één negatieve kwaliteit, nl. het feit dat ze slecht zijn voor het klimaat & het milieu.

- c. Bekijk de berichten van CD&V, N-VA en Vlaams Belang. Ze benoemen bepaalde mensen elk op een andere manier. Welke termen gebruiken ze? Wat is het effect?

CD&V	N-VA	Vlaams Belang
<i>“personen in onwettig verblijf die criminele feiten plegen”</i>	<i>“nieuwkomers”</i>	<i>Irakees</i>
		<i>tuig</i>
		<i>Criminele vreemdelingen</i>
Effect	Effect	Effect
<i>CD&V benoemt hen als personen, niet-polariserend taalgebruik.</i>	<i>Positief geladen term: N-VA profileert zich als een partij die openstaat voor migratie, maar wel bedenkingen heeft.</i>	<i>Het Vlaams Belang benadrukt twee aspecten: het zijn vreemdelingen (Irakees), en ze zijn crimineel (tuig). Duidelijke tegenstelling tegenover onschuldige Vlamingen, of tegenover ordediensten.</i>

- d. In dit bericht zitten twee interessante nominalisaties. Hoe nominaliseert Open VLD de begroting van de Vlaamse regering? Hoe nominaliseert de partij het “slachtoffer” van deze begroting (2 elementen)? Duid aan en bespreek de effecten.

openvld 684.000 euro per uur aan extra schulden. Dat is de factuur die deze Vlaamse regering doorschuift naar de Vlaming die werkt, spaart en onderneemt. Het kan anders! 😬

2 w.

- “factuur”: de begroting wordt benoemd als een “factuur” die éézijdig wordt “doorgeschoven” naar de Vlaming. Dat roept een enorm onrechtvaardigheidsgevoel op: een factuur wil je normaal enkel betalen als je er ook iets voor terug hebt gekregen. Hier krijgt de Vlaming gewoon schulden in de plaats.
- “de Vlaming die werkt, spaart en onderneemt”
  - “dé” Vlaming klinkt alsof alle Vlamingen dezelfde belangen hebben – elke Vlaming herkent zich in dat beeld van dé Vlaming
  - “die werkt, spaart en onderneemt”: de nadruk wordt gelegd op het feit dat Vlamingen hard werken voor hun geld, waardoor dat onrechtvaardigheidsgevoel nog wordt versterkt.

e. Definieer nominalisaties, en verwerk in je antwoord het woord “connotatie”.

Nominalisaties zijn benamingen die gegeven worden aan iets of iemand. Vaak wordt er gekozen voor een woord met een positieve of negatieve connotatie, om zo het beeld over iets of iemand te veranderen. Nominalisaties zijn dus doorgaans substantieven.

f. Ga op zoek naar 3 nominalisaties in het taalgebruik van politieke partijen/politici. Je kan nominalisaties vinden in tekst, afbeeldingen, of video's op sociale media, partijwebsites of in krantenartikels.

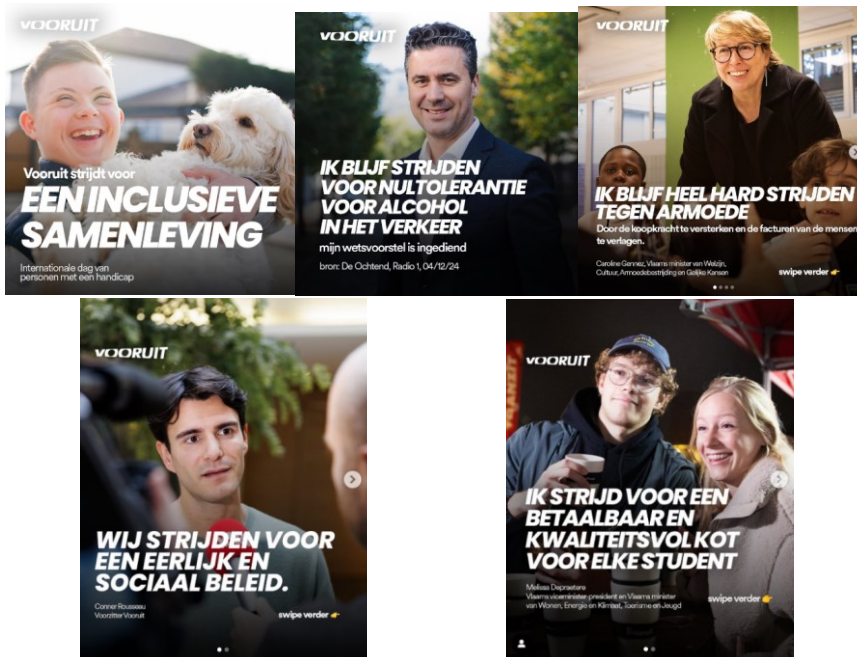
Noteer de nominalisaties hieronder en bespreek de effecten.

Nominalisatie 1	Partij	Effect
Nominalisatie 2	Partij	Effect
Nominalisatie 3	Partij	Effect

De leerkracht deelt nieuwe groepen in. Presenteer de strategie “nominalisatie” aan je nieuwe groepsgenoten aan de hand van voorbeelden. Samen vullen jullie het kader aan.

B. Predicatie: hoe worden dingen gekenmerkt?

- a. Hoe kenmerken politici zichzelf? Bekijk onderstaande 17 berichten die geplaatst werden tussen 1 en 31 december 2024.

vooruit.nu Historisch nieuws: we zijn het eerste land ooit dat sekswerkers een écht werknemersstatuut geeft. Met ziekte- en zwangerschapsverlof, met pensioen en garanties op een veilige werkomgeving voor wie kiest voor sekswerk. Want iedereen die werkt, heeft recht op sociale bescherming. Daar zal Vooruit voor blijven strijden 🙌

vooruit.nu Voor ons is het elke dag #DagvandeMensenrechten. Wie en waar je ook bent, van Oekraïne tot Gaza, we zijn allemaal mens. Wij blijven strijden voor gelijke rechten voor iedereen. Voor een leven vrij van geweld. Voor het recht op vrijheid 🙌

vooruit.nu Daar is Sinterklaas weer! Samen blijven we strijden dat elk kind een cadeautje krijgt. Fijn Sinterklaasfeest allemaal 🎅

vooruit.nu Vooruit is dé partij van de zorg. Wij blijven strijden voor toegankelijke én betaalbare zorg voor iedereen. Kijk maar naar de Verenigde Staten wat er kan gebeuren als zorg onbetaalbaar én ontoegankelijk is. Niet met Vooruit. De beste en betaalbare zorg, daar blijven wij voor strijden 🙌
op vakantie te kunnen gaan. Ik ga heel hard strijden om de koopkracht van mensen te beschermen.

melissa.depraetere Onze klimaatstrijd is een koopkrachtstrijd. Niet iedereen kan klimaatspanningen betalen. Daarom gaan we maatregelen nemen om iedereen mee te krijgen. We gaan mensen helpen renoveren. Dat is goed voor de planeet en de mensen hun portemonnee. Zo voeren we een haalbaar en betaalbaar klimaatbeleid. Daar strijd ik voor.

vooruit.nu Hard werken, sparen en een eigen woning kopen of huren. Wat vroeger normaal was, is dat nu niet meer. De woningmarkt is bijna onbetaalbaar. Onze Vlaamse minister voor Wonen @melissa.depraetere strijdt keihard om wonen opnieuw betaalbaar te maken. Wil je weten hoe? Swipe 🙌

Daarom een dikke merci aan alle 1712-hulpverleners voor hun onmisbare werk. Jullie zijn helden. Samen blijven we strijden tegen geweld 🙌

1 w.

vooruit.nu Vooruit blijft strijden voor de beste én betaalbare zorg voor iedereen. Vanaf januari zal een HPV-test gebruikt worden om baarmoederhalskanker op te sporen. Die HPV-test is nauwkeuriger en zal ook terugbetaald worden.

vooruit.nu Vooruit blijft strijden voor betaalbare, toegankelijke en kwaliteitsvolle zorg. We doen een ongeziene investering van 1 miljard euro in Welzijn. Benieuwd hoe onze Vlaamse superminister caroline.genezet zorgt voor de beste en betaalbare zorg voor elke Vlaming? Swipe 🙌

Ook vandaag, 80 jaar later, strijden wij voor sociale regeringen die mensen beschermen, strijden wij voor iedereen die elke dag keihard zijn best doet, strijden wij voor u.

vooruit.nu Jongeren zijn onze toekomst. Als partij van de jongeren investeert onze Vlaamse minister van Jeugd @melissa.depraetere dan ook massaal in onze jeugd. Zodat alle jongeren gelijke kansen krijgen. Van betaalbare koten tot toegankelijke mentale zorg, wij blijven strijden voor onze jongeren. Swipe 🙌

b. Welk woord gebruikt Vooruit in elk bericht?

strijden

c. Is dit toeval, of is dit een bewuste communicatiestrategie? Wat is volgens jou het effect van dit taalgebruik?

Dit is zeker bewust. Vooruit profileert zich zo als een partij die hard werkt en die moedig is.

d. Op de vergadering van de communicatiedienst liggen deze werkwoorden op tafel. Wat is het effect van deze werkwoorden? Klinken ze even sterk, sterker, of net minder sterk?

Alternatief	
Vechten voor	minder sterk – even sterk – sterker
Hopen op	minder sterk – even sterk – sterker
Keihard werken aan	minder sterk – even sterk – sterker
Eisen	minder sterk – even sterk – sterker
Kiezen voor	minder sterk – even sterk – sterker

e. Neem je laptop/smartphone en bekijk de sociale media van een andere politieke partij. Hoe benoemen zij dat ze zich inzetten voor een bepaald doel? Hoe kenmerken zij hun eigen inzet? Klik enkele berichten aan tot je een vergelijkbaar voorbeeld vindt.

Partij: ..... Werkwoord: .....

Voorbeeldzin: .....

Effect: .....

f. Hoe kenmerken politici elkaar? Bekijk onderstaande berichten.

pvdabelgie Het nieuwe Antwerpse bestuursakkoord is één grote déjà vu. Betaalbaar wonen stond centraal in de verkiezingscampagne, maar in het bestuursakkoord ontbreekt elke vorm van ambitie.

groen.be De nota van de Arizona-onderhandelaars doet het ergste vermoeden: de centrumrechtse partijen maken grootse plannen voor de happy few terwijl er serieuze besparingen worden voorbereid in de gezondheidszorg, pensioenen, migratie en voor langdurig zieken. Zonder groenen wordt een sociaal beleid de rug toegekeerd. Groen zal zich hier in het parlement

cdenv en stevenmathei Originele audio

cdenv Celstraffen onder van capaciteitstekort? Hallucinant. Waar blijven de belofte detentiehuisen? Het is 5 na 12.

openvld Je krijgt in Vlaanderen geen twee stenen meer op elkaar. De overheid hindert ondernemers in plaats van ze te ondersteunen. Het vergunningenbeleid is daar een pijnlijk voorbeeld van. Dit moet veranderen!

Vlaamsbelang De Wever? Dat is weer meer van hetzelfde. Een stem op de N-VA is zoals voorspeld een stem op de socialisten. De Vlaming koos massaal voor een Vlaams en rechts beleid én wat gaan ze krijgen dankzij de N-VA? Een centrumlinkse regering. Puur kiezersbedrog!

de nva 'De plannen van Jos D'Haese zijn onuitvoerbaar. Mijn droom is niet dat iedereen in een sociale woning woont en van een uitkering leeft, terwijl we alle armoede importeren. We moeten net het woonaanbod vergroten en de middenklasse ondersteunen', zegt @bartdewever1.

g. Welke partij gebruikt welke taal (adjectieven, werkwoorden, beeldspraak) om over andere partijen te spreken? Vul het kader aan.

PVDA	<i>Één grote déjà vu Elke vorm van ambitie ontbreekt</i>
Groen	<i>sociaal beleid de rug toekeren</i>
CD&V	<i>Veel problemen, veel vragen, weinig actie</i>
Vlaams Belang	<i>Meer van hetzelfde, centrumlinks</i>
N-VA	<i>Onuitvoerbare plannen</i>
Open VLD	<i>Je krijgt geen twee stenen op elkaar Overheid "hindert" ondernemers</i>

h. Scan de QR-code. Geef drie voorbeelden van beeldspraak uit deze video van de PVDA.

- Repressie
- Gaat nog een stapje verder
- Mensen uitpersen als citroenen
- Sociaal protest de mond snoeren
- Brute aanval op onze sociale rechten
- Onze vrijheden inperken
- Snoeien in subsidies
- Terug uit de kast halen
- Dat zaakje stinkt
- Breed front
- Terugtrekken

<https://www.instagram.com/p/DDPYqLjpEza/>

- i. Zoek zelf nog één recent voorbeeld van beeldspraak in een Instagrambericht (geschreven of gesproken in video). Wat is het effect? Vind je het geslaagd?

.....

.....

.....

- j. Waarom gebruiken politieke partijen graag beeldspraak? Bespreek mondeling.

Om complexe dingen op een eenvoudige manier uit te leggen. Het blijft ook beter hangen.

- g. Ga op zoek naar 3 predicaties in het taalgebruik van politieke partijen/politici. Je kan predicaties vinden in tekst, afbeeldingen, of video's op sociale media, partijwebsites of krantenartikels.

Je mag voorbeelden hergebruiken uit oefening e en i.

Noteer de predicaties hieronder en bespreek de effecten.

Predicatie 1	Partij	Effect
Predicatie 2	Partij	Effect
Predicatie 3	Partij	Effect

- h. De leerkracht deelt nieuwe groepen in. Presenteer de strategie "predicatie" aan je nieuwe groepsgenoten aan de hand van voorbeelden. Samen vullen jullie het kader aan.

C. Intensificatie & Mitigatie: hoe maken politici van een mug een olifant (en omgekeerd)?

a. Bekijk dit Instagrambericht van Open VLD.

b. De Open VLD stelt de belastingen graag als “zeer groot” voor. Dit is een voorbeeld van intensificatie. Met welke woorden en welke beelden gebeurt die intensificatie?

Taal	Beeld
<p>Nog méér</p> <p>Je zal het merken op je belastingbrief</p> <p>Meeste in de wereld</p> <p>Nog een schepje bovenop</p> <p>Maar liefst</p> <p>Extra</p> <p>+1 miljard euro</p> <p>“In jouw bus” – alsof al die belastingen in de brievenbus van de lezer terechtkomen</p>	<p>Superveel belastingbrieven op één brievenbus</p> <p>Belastingbrief met logo’s van politieke tegenstanders, afgegeven door een hand in een pak (politicus)</p> <p>Boze emoji</p>

c. Het bericht is weinig genuanceerd. Plaats één bedenking bij dit bericht.

- Waar komt het bedrag van 1 miljard vandaan? Is het minder, is het meer? Gaat dit over een periode van een jaar, of over een periode van meerdere jaren? Er is ook geen bronvermelding om dit te checken.
- Welk soort belasting is het? Stel dat het gaat om een vermogensbelasting, dan zullen het dus eerder grote bedrijven en grote vermogens zijn die dit voelen. Niet de gemiddelde lezer van dit bericht.
- Belastingen hebben een reden, hebben ook een positieve kant. Die wordt niet vermeld. (mitigatie)
- De foto is een enorme uitvergroting. Niemand zal zoveel belastingbrieven krijgen.

d. Welke intensificatie herken je in dit bericht?

Als je naar het staafdiagram kijkt, dan lijkt het bijna een verdubbeling van de stemmen. Kijk je naar de percentages, dan is er slechts 1,4% bijgekomen. Het staafdiagram geeft de werkelijkheid niet weer.

Een goed voorbeeld van intensificatie vinden we bij het Vlaams Belang wanneer het gaat over migratie of veiligheid. Hoe slaagt de partij erin om haar boodschap intenser en krachtiger te laten overkomen? Bekijk online een aantal Instagramberichten (ook video's) van het Vlaams Belang over migratie en vul de tabel aan.

Hulpmiddel	Hoe wordt dit hulpmiddel gebruikt om intensificatie te bekomen?
Geluid/muziek	Spannende achtergrondmuziek
Frequentie (het aantal vergelijkbare berichten)	Door zoveel vergelijkbare video's lijkt het alsof dit elke dag overal gebeurt. Framing.
Beeld	Enge foto's waardoor je denkt: dit kan mij ook overkomen. Fotoshops die het nog uitvergroten en de angst visueel maken.
taal	Bv. "we moeten de angst van kamp doen veranderen"
Andere, namelijk:	

e. Welke emotie roept het Vlaams Belang op met deze intensificaties?

Angst

- f. Het tegengestelde van intensificatie is “mitigatie”. Welk probleem “mitigeert” Bart De Wever bijvoorbeeld met deze uitspraak? Welke partij zal datzelfde probleem waarschijnlijk intensifiëren?

de_nva 🗳️ 🗳️ 'Het valt me zwaar dat jongeren bijna geloven in een onafwendbare apocalyps en andere partijen pleiten voor agrowth of degrowth. Er is maar één weg vooruit: economische groei mét kernenergie. Vooruitgangsgeloof moet ons vooruit blijven drijven', zegt @bartdewever1.

Welk probleem? *klimateverandering*

Welke partij? *Groen*

- i. Ga op zoek naar 3 intensificaties (of mitigaties) in het taal- en beeldgebruik van politieke partijen/politici. Je kan ze vinden in tekst, afbeeldingen, of video's op sociale media, partijwebsites of krantenartikels.
Noteer de voorbeelden hieronder en bespreek de effecten.

Intensificatie 1	Partij	Effect
Intensificatie 2	Partij	Effect
Intensificatie 3	Partij	Effect

- g. Stel een definitie op van intensificatie, en gebruik daarin de term “framing”.

Intensificatie is iets groter of intenser voorstellen dan het eigenlijk is. Dit kan met taal of met beeld. Framing is vaak een voorbeeld van intensificatie: als je een bepaald “frame” wil ophangen van iets, dan kies je best een overdreven voorstelling.

De leerkracht deelt nieuwe groepen in. Presenteer de strategie “intensificatie” aan je nieuwe groepsleden aan de hand van voorbeelden. Samen vullen jullie het kader aan.

Les 3: wij, wie?

1. Wat zijn de opvallendste visuele en auditieve verschillen tussen deze twee video's?

Video 1	Video 2
https://www.youtube.com/watch?v=fsm0uRvjMAS https://www.facebook.com/pvdabelgie/videos/5379757135369788	https://www.youtube.com/watch?v=vLpKuxHnHm4 https://www.facebook.com/vlbelang/videos/25037539942561398
Informele context (café)	Opzwepende toespraak
Vrolijke beat	Spannende, strijdbare achtergrondmuziek
Geen hiërarchie (voornamen)	Leider tegenover het volk
Gewone kledij	Maatpak

Met opmerkingen [SD29]: Les 3 en Les 4 zijn haalbaar binnen één lesuur. De laatste twee strategieën “perspectivisering” en “argumentatie” worden hierin toegelicht.

Met opmerkingen [SD30]: Breng dit schema aan bord om de les in te leiden.

Met opmerkingen [SD31]: Bekijk enkel het begin (tot pakweg 1:02)

Met opmerkingen [SD32]: Bij deze eerste kijkbeurt volstaat om het begin te tonen. Bij oefening 2 kan je hem integraal laten zien.

2. Herbekijk nu de video van het Vlaams Belang. Welke tegenstelling staat centraal?

Wij, onze mensen	VS.	Zij
Democraten	VS.	Antidemocraten
Dienen het volk	VS.	Dienen belangen tegen ons volk
Willen meer soevereiniteit	VS.	Willen minder soevereiniteit
Wil macht teruggeven aan het volk	VS.	Wil macht houden
Vlaams-rechtse patriotten	VS.	Groenlinkse klimaatzotten

3. Wie is “wij”? Wie zijn “onze mensen”?

Kan je op meerdere manieren interpreteren. Vlamingen? Vlaams Belang-stemmers?

4. Wie zijn “zij”?

Politieke tegenstanders.

5. Zoek op sociale media een voorbeeld van een andere partij die “wij” of “ons” gebruikt. Waarnaar verwijst het hier?

.....

.....

6. Waarom gebruiken politici graag “ons” en “wij”?

Meerdere redenen:

- *Politici en volk vormen daardoor één groep. Wij samen tegen de rest.*
  - *Politicus kan daardoor vaag blijven over de exacte scheidingslijn tussen “wij” en “zij”. Elke luisteraar kan dit voor zichzelf bepalen. Zo sluit je minder potentiële kiezers uit.*
  - *Eventueel: Je kan een onderscheid impliceren op basis van herkomst, zonder dat te moeten benoemen. Met “eerst onze mensen” impliceer je “eerst Vlamingen, dan pas buitenlanders”. Maar je zegt het niet letterlijk.*
7. *Het gebruik van voornaamwoorden, persoonlijk (wij, zij) of bezittelijk (ons, hun), is een voorbeeld van perspectivering. Vul het kader klassikaal aan.*

Les 4: Waarom? Daarom!

1. Om te overtuigen, hoeft je argument niet altijd correct te zijn. Dat wisten Plato en Aristoteles al. Argumenten die overtuigend zijn, maar niet correct, noemt men **drogredenen**. Kan jij ze onderscheiden van correcte argumenten? Duid de drie echte argumenten aan. Als je benamingen van drogredenen kent, mag je ook verbinden.

Met opmerkingen [SD33]: Afhankelijk van de studierichting kan je hier op zoek gaan naar de drie beste argumenten, of alle voorbeelden verbinden met de juiste drogredenen.

Nee, je mag die studierichting niet kiezen.

- *Waarom niet?*

Omdat ik je moeder ben!	☐	☐	echt argument
Ik mocht destijds ook niet kiezen van mijn ouders!	☐	☐	drogreden van autoriteit
Omdat die richting te duur is!	☐	☐	drogreden van traditie
Je wordt dokter, of ik onterf je!	☐	☐	echt argument
Je wordt dokter, of je zal nooit werk vinden!	☐	☐	drogreden van de stok
Omdat het niet realistisch is dat je het diploma zal halen!	☐	☐	vals dilemma
Ik heb al duizend keer gezegd dat je die richting niet moet kiezen, hoeveel keer moet ik het herhalen?	☐	☐	ontduiking van bewijslast
Omdat je zóveel talent hebt voor wetenschappen. Het zou zonde zijn om daar niks mee te doen, toch?	☐	☐	ad nauseam
Daarom!	☐	☐	echt argument

2. De laatste strategie uit de DHA is argumentatie. Dat omvat zowel correcte argumenten als drogredenen. We lichten er 3 uit. Geef van elke drogreden een voorbeeld uit deze berichten.

openvld Wie verzint dit? Onbegrijpelijk dat lokale besturen op zulke manieren proberen de gemeentekas te spijzen. Vandaag is het een belasting op uw achterpoortje, binnenkort een op uw voordeur? Voor ons als liberalen is het duidelijk: nog meer regeltjes is het laatste wat we in dit land nodig hebben.

de_nva 'Het TIMSS-onderzoek bevestigt de nood aan kennisgericht onderwijs. Ik stel vast dat de linkse partijen meer bezig waren met gratis schoolmaaltijden dan met de onderwijskwaliteit. De groenen vreesden zelfs dat onze kinderen rekenmachientjes zouden worden', zegt Vlaams Parlementslid @koendaniels.

openvld De Vlaamse regering heeft geen zaken met uw inboedel!

Als het van minister Melissa Depraetere afhangt, moet je binnenkort aan de overheid laten weten wat je bezit. Met de 'vermogenstoets' van Vooruit, wordt werken bestraft in plaats van beloond.

Komt de fiscus straks kijken hoe goed je kasten gevuld zijn? ?
Gun mensen toch hun privacy!

de_nva 'De plannen van Jos D'Haese zijn onuitvoerbaar. Mijn droom is niet dat iedereen in een sociale woning woont en van een uitkering leeft, terwijl we alle armoede importeren. We moeten net het woonaanbod vergroten en de middenklasse ondersteunen', zegt @bartdewever1.

Hellend vlak	Drogreden van de stroman	Vals dilemma
"Als A gebeurt, dan zal B straks ook gebeuren"	Je verdraait het standpunt van de tegenstander, om hem vervolgens makkelijk weg te zetten	"Het is A of B", terwijl die perfect kunnen samengaan
<i>Vandaag is het een belasting op uw achterpoortje, binnenkort één op uw voordeur? Komt de fiscus straks kijken hoe goed je kasten gevuld zijn?</i>	<i>"De droom van Jos D'Haese is dat iedereen in een sociale woning woont en van een uitkering leeft."</i>	<i>"linkse partijen waren meer bezig met gratis schoolmaaltijden dan met de onderwijskwaliteit."</i>

3. Zoek online naar een argument in een socialemediabericht. Is het een correct argument of een drogreden? Is het makkelijk om te bepalen wat correct is en wat niet? Waarom?

Het is vaak moeilijk om te bepalen wat correct is, omdat er zelden bronvermelding wordt gegeven. Politici smijten bijvoorbeeld graag met cijfers, maar er is vaak geen manier om na te gaan vanwaar die cijfers komen.

4. Vul het kader klassikaal aan.

Met opmerkingen [SD34]: Dit is vrij moeilijk. In veel socialemediaberichten staan geen inhoudelijke argumenten. Je kan vooraf een bericht opzoeken.

Opdracht: discours doorprikt

Je beschikt nu over de juiste handvaten om politiek discours te doorprikken. Dat gaan we ook doen in deze **slotopdracht**.

Wat?

Je onderzoekt het discours van één of twee politieke partijen. Daarin analyseer je de 5 strategieën die beschreven zijn door de Discourse Historical Approach.

Optie 1: je analyseert het discours van één politieke partij. Je bespreekt de meest interessante bevindingen.

Optie 2: je vergelijkt de discourses van twee politieke partijen. Je bespreekt gelijkenissen en verschillen.

Hoe?

Je levert twee resultaten af:

- Je schrijft een **mini-onderzoekspaper**, waarin je je resultaten bespreekt.
- Je verwerkt je resultaten in een **bingokaart** als creatieve opdracht.

Noteer alvast de deadline en indienwijze.

Taak	Deadline	Hoe indienen?
Onderzoekspaper		
Bingokaart		

Op de volgende pagina's vind je de instructies en de evaluatiecriteria.

Met opmerkingen [SD1]: Dit hoeft niet allebei.
Je kan je leerlingen vragen om een onderzoek uit te voeren en dat rechtstreeks om te zetten in een bingokaart.
Je kan ook enkel de mini-onderzoekspaper laten schrijven.

1. Onderzoekspaper

Je selecteert interessant discours, je analyseert het volgens de DHA, en je bespreekt het in een onderzoekspaper. Je kan het discours van één partij bespreken, of je kan de discoursen van twee partijen vergelijken.

Stappenplan:

1. **Kies een actueel politiek thema** dat jou aanspreekt. Als je uit jezelf niks weet, scroll dan eens door de sociale media van enkele politieke partijen.
2. **Kies één of twee politieke partijen** van wie je het discours graag zou analyseren.
3. Baken af **welke berichten** je exact zal analyseren. Socialemediaberichten? Krantenartikels? Binnen welke periode? Hoeveel berichten?
4. Formuleer alvast je **onderzoeksvraag**. Je mag je hoofdonderzoeksvraag als volgt formuleren:
Welke taal gebruikt partij X om te spreken over thema Y?
Voor een vergelijkende studie: *Wat zijn de verschillen en gelijkenissen tussen het discours van partij A en partij B over thema C?*

Thema	
Partij(en)	
Welke berichten?	
Onderzoeksvraag?	

5. **Verzamel je data.** Hou de URL-links bij in een inventaris (Excel), zodat je ze later makkelijk terugvindt.
6. **Analyseer je data.** In datzelfde Excelbestand maak je bij elk bericht een annotatie. Welke nominalisaties worden gebruikt? Welke predicaties? Welke intensificaties, mitigaties, argumentaties en perspectiveringen?

Hieronder zie je een fragment uit zo'n inventaris bij een onderzoek over het confederalismediscours van de N-VA. Hier is er gekozen om een aparte kolom te maken voor de nominalisatie van "slachtoffer" en "verantwoordelijke". Er is ook gekozen om nominalisaties, predicaties en intensificaties van de zogenaamde "transfers" in één kolom samen te nemen.

	A	G	H	I
1	zoekterm transfers, confederalisme	nominalisatie slachtoffer	nominalisatie verantwoordelijke	nom, pred, intensificatie transfers
6	https://www.facebook.com/nieuwvlaamsealliantie/photos/a.4121752844137101517	werkende Vlaming	Wallonië en Brussel	astronomisch bedrag, stromen (wv), Belgische factuur
7	https://www.facebook.com/nieuwvlaamsealliantie/posts/1015176331369416	Vlaanderen	Brussel en Wallonië	geldstromen
8	https://www.facebook.com/nieuwvlaamsealliantie/posts/1015176331369416	Vlaanderen; kindertbijslag, woonbonus, ouderenzorg; kwe' traditionele partijen, Di Rupo, Regering-Di Rupo, ni handenvol geld, mooi cadeau, gepeperde factuur, voor m		
9	https://www.facebook.com/nieuwvlaamsealliantie/posts/1015176331369416	onze competitiviteit		
10	https://www.facebook.com/nieuwvlaamsealliantie/posts/1015176331369416	zes miljoen Vlamingen, onze kinderen en kleinkinderen		enorme staatschuld, absoluut kampioen in Europa, zwaa

7. Probeer nu op basis van jouw annotaties de **grote lijnen** te zien. Welke strategieën worden het meest gebruikt? Welke nominalisaties/predicaties vinden we het vaakst terug? Welke effecten hebben deze strategieën?
8. Nu is het tijd om je **onderzoekspaper uit te schrijven**. Je onderzoek is achter de rug, nu moet je het nog onder woorden brengen. Instructies daarvoor vind je op de volgende pagina's.

Met opmerkingen [SD2]: Je kan dit individueel laten schrijven of in duo. Ik raad aan om alles individueel te laten schrijven.

Met opmerkingen [SD3]: Laat leerlingen hier tijdens lessen aan werken.
Bijvoorbeeld: Eén les voor het onderzoek, de rest werken ze thuis af. Eén les voor het schrijven, de rest werken ze thuis af.

Met opmerkingen [SD4R3]: Veel voordelen: je kan hen begeleiden bij moeilijke stappen in het proces, je kan hen feedback geven, en je maakt de drempel minder groot om eraan te beginnen. Ook heb je meer controle hoe je leerlingen omgaan met AI-gebruik.

Met opmerkingen [SD5R3]: Wil je dat ze alles in de les doen (onderzoek + paper), dan heb je minstens 4 à 5 lessen nodig.

Opbouw onderzoekspaper:

Een wetenschappelijke paper heeft altijd ongeveer dezelfde opbouw. **Volg dus deze opbouw!**

1. Voorblad met o.a. titel, naam, klas
2. (Inhoudstafel) => je hoeft dit niet manueel te maken, dit kan automatisch met Microsoft Word
3. Inleiding: waarom heb je voor dit discours gekozen? Wat is je **onderzoeksvraag**, en waarom is die interessant?
4. Literatuurstudie: vermeld dat je zal werken volgens de methode van de DHA. **Benoem de vijf strategieën en licht ze toe voor de lezer. Baseer je daarvoor op deze bundel.**
5. Methodologie: hoe ben je te werk gegaan? Hoe heb je je data verzameld? Hoe heb je je data geanalyseerd? Wees transparant voor de lezer.
6. Resultaten: presenteer je resultaten aan de lezer. Kijk naar het grote plaatje, maar zoom ook in op specifieke berichten.
7. Conclusie: wat blijkt uit jouw resultaten? **Beantwoord in de conclusie jouw onderzoeksvraag.**
8. Bibliografie: welke bronnen of hulpmiddelen heb je gebruikt?
9. (Bijlage) => hierin kan je bijvoorbeeld jouw Excelbestand toevoegen

Tip:

Schrijf je paper niet van voor naar achter. Je kan bv. geen inleiding schrijven als je niet weet wat je aan het inleiden bent. Het heeft ook nog geen zin om een voorblad te maken als er nog geen paper is, net zoals je geen cover van een boek ontwerpt dat nog niet geschreven is.

Hieronder vind je een mogelijke volgorde om je paper uit te schrijven. Zet een vinkje als je klaar bent.

1. Eerst schrijf je je **literatuurstudie en methodologie**. Voor deze mini-paper mag dat zeer beknopt zijn.
2. Dan schrijf je de bespreking van je **resultaten**. Dit is in principe het grootste stuk van je paper en mag de helft van je tekst zijn!
3. Dan schrijf je je **conclusie**.
4. Nu kan je je **inleiding** schrijven.
5. Tot slot zorg je voor een **voorblad** en een **bibliografie**.

Met opmerkingen [SD6]: Tips voor minimale word count: Ik werkte met een minimale word count van 1200 woorden voor de hele paper. Sommigen gingen daar ver boven, anderen hadden echt moeite om aan 1200 woorden te komen.

Met opmerkingen [SD7R6]: Je kan ook enkel een minimale word count geven voor **een deel van de paper (bv. de resultaten moeten minstens 600 woorden zijn)**. Zo weten leerlingen waar het zwaartepunt van de paper ligt. Andere onderdelen van de paper hebben dan geen minimale word count, maar in de rubric evalueer je wel hoe goed deze onderdelen zijn geschreven. Zo voorkom je dat leerlingen zich blindstaren op die minimale word count.

Evaluatie onderzoekspaper

/30

VORM	0	1	2	3
<i>Word count</i>	De paper voldoet niet aan de vereiste word count			De paper voldoet aan de vereiste word count
<i>Structuur</i>	Er ontbreken te veel elementen om van een wetenschappelijke paper te kunnen spreken	Er ontbreken twee of meer elementen van een wetenschappelijke paper	Alle vereiste elementen van een wetenschappelijke paper zijn aanwezig	
<i>Lay-out</i>	De lay-out van o.a. alinea's en tussentitels is verwarrend en slordig		De lay-out van o.a. alinea's en tussentitels is overzichtelijk	
<i>Taalzorg & register</i>	De taalfouten doen de paper onprofessioneel overkomen. Er wordt veel spreektaal gebruikt.	Er is te veel spreektaal.	Af en toe een taalfout die niet thuishoort in een wetenschappelijke paper.	De taal is helder en in het juiste register. Weinig taalfouten.
INHOUD				
<i>Voorblad</i>	De titel zet niet aan om te lezen, of de naam & klas zijn afwezig	Er is nagedacht over een prikkelende titel, en naam en klas zijn aanwezig		
<i>Inleiding</i>	Geen onderzoeksvraag aanwezig	Onderzoeksvraag is te vaag, keuze voor discours wordt niet verantwoord	Onderzoeksvraag is te vaag, maar keuze voor discours wordt verantwoord	Onderzoeksvraag is helder en wordt goed verantwoord, keuze voor discours wordt goed verantwoord, logische opbouw
<i>Literatuurstudie</i>	De DHA wordt niet toegelicht	De DHA en haar vijf discursieve strategieën worden foutief toegelicht	De DHA en haar vijf discursieve strategieën worden correct toegelicht	
<i>Methodologie</i>	De lezer blijft met meerdere vragen achter hoe je tot je resultaten bent gekomen	De lezer weet hoe je tot je resultaten bent gekomen, maar je koos een slechte methodologie waardoor je resultaten minder interessant zijn	De lezer weet perfect hoe je tot je resultaten bent gekomen	
<i>Resultaten</i>	De bespreking geeft geen goed beeld van het geanalyseerde discours. Oppervlakkige observaties. DHA niet toegepast.	De bespreking geeft een vaag beeld van het geanalyseerde discours. Er wordt niet "ingezoomd". DHA te weinig toegepast.	De bespreking geeft een redelijk beeld van het geanalyseerde discours. Mooie observaties. Weinig variatie in discursieve strategieën.	De bespreking geeft een goed beeld van het geanalyseerde discours. Interessante observaties. Variatie in discursieve strategieën.
<i>Conclusie</i>	De conclusie is irrelevant voor de rest van de paper.	De conclusie is te oppervlakkig.	De conclusie vat mooi samen wat je met deze paper hebt ontdekt.	
<i>Bibliografie en bijlagen</i>	De lezer heeft geen manier om je beweringen te checken.		De lezer kan je beweringen en voorbeelden checken door een transparante bronvermelding.	
PROCES				
<i>Werk in de klas</i>	Je werkte te traag tijdens de les	Je werkte goed tijdens de les, maar je stelde geen vragen	Je werkte goed door tijdens de les en stelde vragen wanneer nodig	
<i>Keuze discours</i>	Je bronteksten zijn niet geschikt of samenhangend voor een discoursanalyse.	Je koos een relevant en actueel thema, en selecteerde interessante bronteksten.		
<i>Aanleg corpus</i>	Je hebt duidelijk meerdere stappen uit het stappen overgeslagen	Een belangrijke stap uit het stappenplan werd overgeslagen	Stappenplan goed gevolgd	

Met opmerkingen [SD8]: Ik werk graag met rubrics in Microsoft Teams en heb de paper daarom in Teams geëvalueerd. Je kan de rubric uiteraard aanpassen of op een andere manier evalueren.

Omcirkel indien van toepassing:

De paper werd niet op tijd ingediend

De paper is voor een groot deel geschreven met AI

Met opmerkingen [SD9]: Mocht je de rubric op papier evalueren, dan omcirkel je wat van toepassing is, en noteer je ernaast wat dat betekent voor de score.

Met opmerkingen [SD10]: Maak hier afspraken over: welke gevolgen zijn er als iets te laat wordt ingediend?

Met opmerkingen [SD11]: Maak hier afspraken over (in het verlengde van eventuele schoolbrede afspraken). Welke gevolgen zijn er? Welk AI-gebruik kan wél?

2. Discours-bingo

Nu gaan we onze resultaten omzetten in een bingokaart waarmee mensen “Discours-bingo” kunnen spelen.

In elk vakje staat een strategie die jij hebt teruggevonden in het bestudeerde discours. Dat kan een woord of uitdrukking zijn (*onze mensen*), maar dat kan ook iets anders zijn (*schokkende afbeelding, politicus in maatpak, drogreden*).

Zorg ook voor een mooie vormgeving. Canva is hiervoor ideaal.

Visuele good practice

Deze leerling maakte de keuze om tekstballonnen te gebruiken om aan te geven dat het om quotes gaat. Ook voorzag ze genoeg context met de titel *PVDA: bingo* en met het logo in de rechteronderhoek. Tot slot kopieerde ze de visuele stijl die de PVDA hanteert op sociale media.

Enig minpuntje: de bingokaart heeft een grootte van 4x3 waardoor hij niet “speelbaar is”. Het is beter om een 3x3 of 4x4 kaart te maken zodat je ook diagonalen kan afstrepen.

Lore Huyge, 2025, SLC
Humaniora Gent

Met opmerkingen [SD12]: Het leuke hieraan is dat je alle bingokaarten van de klas uiteindelijk kan printen en ophangen in een lokaal of een gang.

Met opmerkingen [SD13R12]: Je kan leerlingen hier een les voor geven. Wie niet klaar is, werkt thuis af.

Evaluatie discours-bingo

/5

Met opmerkingen [SD14]: Ook hier kan je de rubric uiteraard aanpassen.

	0	1	2
Vakjes	De bingo is niet speelbaar door slechte keuze van vakjes	De bingokaart is speelbaar, maar de inhoud van de vakjes kon interessanter	De bingokaart is speelbaar. Het is interessant om de inhoud van de vakjes te lezen.
Lay-out	De bingokaart is visueel onaantrekkelijk en slordig	De bingokaart heeft een verzorgde lay-out	
Context	Voor de lezer is het onduidelijk wat deze bingo nu eigenlijk inhoudt	Voor de lezer is het duidelijk waar de bingokaart voor bedoeld is en over welk discours het gaat	
Grootte	De bingokaart is praktisch moeilijk speelbaar omdat er geen diagonalen zijn	De bingokaart heeft een grootte van 3x3, 4x4 of 5x5	